

T167167

พงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์ : การพัฒนากระบวนการถ่ายทอดความรู้ในชนบทของครูภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรม.

(A DEVELOPMENT OF THE KNOWLEDGE TRANSMISSION PROCESS IN RURAL AREAS OF AGRICULTURE WISDOM HOLDERS) อ.ที่ปรึกษา: ศ.ดร.รัตนา พุ่มไพศาล, อ.ที่ปรึกษาร่วม:

ดร.ปาน กิมปี และ รศ.ดร.ศุภวีย์ พลายน้อย , 237. หน้า. ISBN 974-17-5785-9

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและพัฒนากระบวนการถ่ายทอดความรู้ในชนบทของครูภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรม โดยศึกษาแบบพหุกรณี ซึ่งศึกษาจากครูภูมิปัญญาไทย จำนวน 6 คน และมีพื้นที่ที่ศึกษาใน 5 ภาค คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออก ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำรายงานการวิจัย รวมทั้งสิ้น 16 เดือน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การศึกษาเอกสาร และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม กระบวนการถ่ายทอดความรู้ในชนบทของครูภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรมที่ได้พัฒนาขึ้นได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากผู้ทรงคุณวุฒิด้วยวิธีการจัดสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ในชนบทของครูภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรมนั้น พบว่า ครูภูมิปัญญาไทยเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางการเกษตรระดับสูง เคยประสบปัญหาต่าง ๆ อย่างรุนแรง แต่ด้วยความอุตสาหะ อีกทั้งเป็นนักคิดและนักปฏิบัติจึงสามารถสร้างรายได้อย่างมั่นคง และได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก โดยองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดได้เน้นการทำเกษตรกรรมแบบเกษตรกรรมทางเลือก ซึ่งเป็นการทำการเกษตรที่ปฏิเสธการใช้สารเคมี แต่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและใช้วิถีธรรมชาติเป็นหลัก และใช้ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ผู้รับการถ่ายทอดส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่ประสบปัญหาต่าง ๆ ต้องการรับความรู้และการศึกษาปฏิบัติให้สามารถทำการเกษตรเพื่อลดรายจ่ายให้แก่ครอบครัว ซึ่งทำให้ผู้รับการถ่ายทอดได้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และลดผลกระทบจากสารพิษที่เคยใช้อย่างมาก นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาครัฐได้ขอความช่วยเหลือจากครูภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรมในการกำหนดแนวนโยบายและการอบรมประชาชน

2. กระบวนการถ่ายทอดความรู้ในชนบทของครูภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรม 6 กรณีศึกษา โดยสรุปพบว่ามี 6 ขั้นตอน ได้แก่ การประมวลปัญหาและความต้องการของผู้รับการถ่ายทอด การปรับเปลี่ยนวิธีคิด การพัฒนาโครงการถ่ายทอดความรู้ด้านเกษตรกรรม การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติและศึกษาดูงาน และการประเมินผลการนำไปปฏิบัติ โดยครูภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรมแต่ละท่านมีกลวิธีในการถ่ายทอดความรู้ที่แตกต่างกัน อาทิ การฝึกอบรมระยะสั้น การสาธิต การบรรยาย การศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติ การอภิปรายซักถาม การศึกษาเรียนรู้ตามอัธยาศัย และการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการศึกษาดูงานหรือการฝึกปฏิบัติได้ใช้เครือข่ายของครูภูมิปัญญาไทยที่อยู่ใกล้เคียงร่วมถ่ายทอดในด้านที่เครือข่ายมีความรู้ความชำนาญ นอกจากนี้ยังได้นำเอาความเชื่อ ขนบธรรมเนียมในท้องถิ่น หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความเป็นพวกเดียวกัน การไม่เป็นพิธีรีตอง การประเมินด้วยตนเอง การยกย่องให้เกียรติ และการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มาใช้ในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้วย

ภาควิชา การศึกษานอกโรงเรียน
สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน
ปีการศึกษา 2546

ลายมือชื่อนิติศ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4284927027 : MAJOR NON – FORMAL EDUCATION

TE 167167

KEY WORD : KNOWLEDGE TRANSMISSION / AGRICULTURE WISDOM HOLDERS / NON-FORMAL EDUCATION

PONGTORN POPOONSAK: A DEVELOPMENT OF THE KNOWLEDGE TRANSMISSION PROCESS
IN RURAL AREAS OF AGRICULTURE WISDOM HOLDERS. THESIS ADVISOR :

PROF.RATTANA POOMPAISARN, Ph.D.; THESIS CO-ADVISORS: PAN KIMPEE, Ph.D.

ASSO. PROF.SUPAWAN PLAINOY, Ph.D. 237 pp. ISBN 974-17-5785-9

The purposes of this study were to study and to develop the knowledge transmission process model of agriculture wisdom holders in multi-cased studies. The samples were 6 agriculture wisdom holders and the study areas were 5 regions of Thailand: the central region, the northern region, the north-eastern region, the southern region and the eastern region. The researcher spent 16 months in data collection, data analysis and reporting procedures. The data collection was done through in-depth interview, documentary study and non-participatory observation. The developed model of the knowledge transmission process of agriculture wisdom holders was evaluated by the experts with focus group discussion method.

The research findings were as follows:

1. In the study of the knowledge transmission process of agriculture wisdom holders, the researcher found that those wisdom holders are very experienced and expertise on agriculture. They had encountered many serious problems; but they finally overcome those problems with diligence. As being thinkers and practitioners, they could have stable income and also imparted the body of knowledge emphasizing on alternative agriculture to many people. The alternative agriculture refused the utilization of chemicals; but concerned for the environment by mainly using natural ways of farming. In addition, they lived on the way of sufficient economic theory. Most trainees were farmers in trouble so that they needed both knowledge and practices to be successful in agriculture and to reduce expenses besides, the public sector agencies requested that those agriculture wisdom holders helped determine the policy and training for running business firmly. As a result, those trainees could have enough earnings and helped reduce the amount of toxic chemicals to the environment.

2. According to the six case-studies of the knowledge transmission process of agriculture wisdom holders, the transmission process consisted of 6 steps which were learning needs assessment, thinking transformation, curriculum development, knowledge and experience transmission, practice and visiting study and evaluation. Those agriculture wisdom holders had their own techniques of the knowledge transmission such as short training courses, demonstration, lecture, a tour of inspection, practice, discussion, informal learning, and the use of electronic media. For the knowledge transmission with a tour of inspection or practice, there were collaborations among the nearby network of the wisdom holders based on their specialty. Furthermore, the knowledge transmission was also involved with beliefs, local tradition, Buddhism doctrine, companionship, informal setting, self-evaluation, mutual respect, and cooperation.

Department Non-Formal Education

Field of Study Non-Formal Education

Academic year 2003

Student's signature ... *Pongtorn Popoonsak* ...

Advisor's signature ... *Rattana Poompaisarn* ...

Co-advisor's signature ... *Pan Kimpee* ...

Co-advisor's signature ... *Supawan Plainoy* ...